

Op locatie: Herfstlandschappen langs de Semois

Nu de zomer stilletjes aan op z'n einde loopt, beginnen alle fotografen stiekem uit te kijken naar de herfst. Zwoele nachten maken plaats voor koelere dagen, het licht wordt zachter en af en toe duikt er al eens wat mist op. Ook de natuur maakt zich voorzichtig klaar voor de winter en de monotone groene tinten maken plaats voor een meer gevarieerd kleurenpalet. De herfst is in aantocht en we trekken naar het land van Godfried van Bouillon in de hoge Ardennen om er volop van te kunnen genieten. Bart Heirweg – www.bartheirweg.com

Eén van de mooiste rivieren in België is ongetwijfeld de Semois. Ze ontspringt in Aarlen in het uiterste zuidoosten van ons land en kronkelt haar weg doorheen de provincie Luxemburg helemaal tot over de grens in Frankrijk, waar ze uitmondt in de Maas. Doorheen de jaren heeft deze rivier het land sterk uitgesleten met een reliëfrijk landschap met diepe valleien en hoge heuvels als gevolg. De mooiste stukken met talrijke meanders en indrukwekkende uitzichten vind je grofweg tussen Chiney en Vresse-sur-Semois en dit is ook het gebied waarop we ons zullen concentreren.

De mooiste periode in de herfst valt meestal tussen 20-25 oktober en 10-15 november, maar varieert van jaar tot jaar en is ook locatiegebonden. Voor de hoge Ardennen lijkt begin november een goede keuze te zijn. Hoe kleurrijk de herfst wordt, is echter afhankelijk van de weersomstandigheden, in het bijzonder de temperatuur en neerslag. Droog weer met zonnige koude dagen garanderen de mooiste herfstkleuren, maar pas op voor najaarsstormen, want die maken vaak snel een einde aan al die kleurenpracht.

We beginnen onze kruistocht in het land van Godfried van Bouillon in de buurt van Vresse-sur-Semois. Vanop de brug krijg je aan weerszijden een mooi uitzicht over de rivier die omgeven wordt door kleurrijke bossen. 's Morgensvroeg bij windstil weer kun je hier ongetwijfeld leuke foto's maken van de herfstkleuren die er reflecteren in het water. Rij ook even wat verder

langs de Semois via de Rue Albert Raty en probeer om tot bij het water te komen, zodat je foto's kunt maken van de rivier en de mooie kleurentinten. Misschien heb je het geluk dat er wat mist hangt boven het water zodat het sfeergehalte van je foto's meteen de lucht inschiet. Zie het niet te weids, je hoeft niet steeds de volledige rivier te tonen, ga eerder op zoek naar de felst gekleurde bomen en de mooiste reflecties en bouw daar rond je compositie.

Frahan

Vanaf Vresse-sur-Semois rijden we nu verder in oostelijke richting. Wie de rivier blijft volgen, komt onderweg ongetwijfeld nog wel meer fotomogelijkheden tegen tot hij bij Rochehaut komt. Net vooraleer je langs de Route de Alle het dorp inrijdt, krijg je op de linkerkant een prachtig uitzicht op het lager gelegen dorpje Frahan. Hier moet je echt wel even stoppen. Doe dat bij voorkeur op een mooie ochtend wanneer het dorpje, dat diep genesteld zit in één van de meanders van de Semois, omgeven wordt door mistbanken. Je kunt hier zowel met de standaardlens (bv. 24-70mm) als met de telelens (bv. 70-200mm of 100-400mm) aan de slag. Maak eerst een algemeen beeld van het prachtige dorpje omgeven door kleurrijke beboste heuvels en ga nadien wat meer in detail fotograferen. Je kunt bijvoorbeeld slechts een deel van het dorpje fotograferen met de bergflanken op de achtergrond of je kunt je concentreren op de mistflarden die langzaam in de vallei voorbijtrekken. Let op wanneer je 's morgensvroeg met een telelens fotografeert. De grote brandpuntsafstand maakt zo'n lens extra gevoelig voor bewegingsonscherpte. Zelfs vanaf een degelijk en stevig gepositioneerd statief bestaat nog de kans dat de foto niet perfect scherp is. Je kunt best het diafragma wat lager (bv. f/9.0) en de ISO wat hoger (bv. ISO-400) instellen, dan dat je doorgaans bij landschappen zou doen (bv. f/13 en ISO100 of 200). Op die manier win je wat aan licht en wordt de sluitertijd korter. Ook mirror-lockup of spiegel opklappen en een afstandsbediening helpen je om trillingen en dus onscherpte te vermijden. Ik heb dit misschien al vaker gezegd, maar ik merk bij mezelf dat ik hiertegen ook nog wel eens durf zondigen. Vaak valt het niet op in het veld, maar eenmaal je de foto's in het groot op je computer ziet, blijkt dat de foto niet 100% scherp is. Het is dus erg belangrijk dat je goed oplet wanneer je met een telelens fotografeert bij weinig licht.

Le Tombeau du Géant

We vervolgen onze weg in oostelijke richting en komen bij Botassart. Als je vanuit dit dorp de Rue de Châteaumont volgt, kom je bij het Centre Evangélique "Le Botassart". Vanaf de parking en het lager gelegen wegeltje krijg je een prachtig uitzicht op 'het graf van de reus'. Je hoeft niet in sprookjes te geloven om te weten dat hier uiteraard geen echte reus begraven ligt. Wat je ziet is een beboste heuvel omgeven door een meander van de Semois. Je moet wel even zoeken wat de beste positie is om dit gigantisch landschap in beeld te brengen. Opnieuw is de ochtend ongetwijfeld het beste moment, want dan komt de zon links achter op en zorgt deze voor prachtig zijlicht. Besteed ook aandacht aan detailfoto's van de bergflanken gehuld in nevel en mist. Wie na de ochtendshoot zin heeft in een fikse wandeling kan vanaf hier helemaal tot beneden wandelen om de reus even van dichterbij te bekijken. Je kunt helemaal rondom de heuvel wandelen.

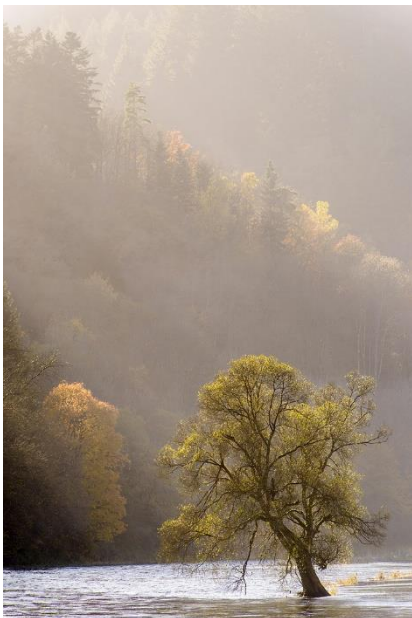

Le tombeau du Géant nabij Botassart tijdens de piek van de herfst.

f/11, 3.2 sec, ISO 200, 45mm op fullframe

Bouillon

Wie over Bouillon spreekt, denkt wellicht meteen aan de middeleeuwse burcht die hoog boven de stad uitsteekt en de omgeving overschouwt, maar fotografen hebben het misschien eerder gemunt op de brugjes die een mooi uitzicht geven op de rivier. Het brugje bij Rue de la Poulie dat een beetje buiten het centrum van de stad ligt, is misschien wel het mooist. Wanneer het water van de Semois hoog staat, lopen hier de oevers soms onder water en komen de bomen langs de rivier deels onder water te staan. Daar kan je als landschapsfotograaf ongetwijfeld iets mee doen.

Tegenlicht speelt door een boom langs oevers van de Semois.

f/11, 1/100 sec, ISO 200, 280mm op fullframe

Je kunt ook wat blijven rondsletteren in de stad tot de avond valt, want dan kan je vanaf de brugjes in het centrum leuke stadzichten fotograferen. Wacht niet tot wanneer het volledig donker is. Het mooiste moment breekt aan tijdens het blauwe uurtje wanneer de warme tinten van de straatverlichting contrasteren met de koele kleuren die je krijgt wanneer de zon al eventjes onder is. Omdat geel en blauw complementaire kleuren zijn, werkt dat meestal goed in een foto.

De bossen in

Wie op zoek gaat naar herfstkleuren, denkt uiteraard onmiddellijk aan het bos en die tref je in deze streek overal. Ten noorden van Bouillon langs de N89/E46 net onder Menuchenet vind je aan de linkerkant van de grote baan zo'n mooi bossencomplex. Het zijn uiteraard vooral loofbossen die interessant zijn, want met uitzondering van de lork of larix (die overigens mooi geel kleurt in de herfst) behouden naaldbomen in de herfst en winter hun groene kleur.

Loofbossen herken je op de kaart vaak aan hun lichtgroene kleur, het kan dus handig zijn dat je vooraf wat kaartmateriaal van de streek gaat zoeken. Een topografische kaart op schaal 1/50.000 is hiervoor perfect.

Wie ooit al in een bos heeft gefotografeerd, weet dat dit niet eenvoudig is. Je wordt vaak overweldigd door al de kleurenpracht en grijpt al snel naar de breedhoeklens om al dat moois in één beeld te vatten. Toch levert dit zelden de beste foto op. Het bos bevat veel storende elementen, die de foto erg onrustig kunnen maken. Het chaotische karakter van bossen leent zich niet gemakkelijk tot rustige composities. Ga dus meer in detail en laat de breedhoeklens even in je fototas zitten. Probeer de sfeer en de kleuren van het bos weer te geven door in te zoomen op bepaalde hoekjes en details. Hiervoor kan je best een telezoomlens gebruiken. Wanneer je bomen in beeld brengt, let er dan op dat de meest opvallende stammen niet met elkaar overlappen of worden afgesneden. Ook grote witte delen in de lucht kan je best vermijden, want die leiden enkel de aandacht af.

Dichte mist

Bossen zijn ook een zeer dankbaar onderwerp in dichte mist. Wanneer je dus geen hand meer voor de ogen ziet en het weinig uithaalt om weidse landschappen te fotograferen, trek je best het bos in. Mist verbergt veel van de chaos, waardoor composities rustiger worden en het onderwerp gemakkelijker in beeld te brengen is. Bovendien creëert die mist ook een mysterieus sfeertje en het diffuse licht zorgt ervoor dat je minder snel problemen krijgt met de belichting. Het hoeft natuurlijk niet altijd nevelig of mistig te zijn. Ook bij grijs of regenachtig weer kan je aan de slag in het bos. Het zachte diffuse licht bij dergelijke omstandigheden zorgt er namelijk voor dat de kleuren en herfsttinten optimaal tot hun recht komen.

Mystieke sfeer van een beukenbos in dichte mist. De mist verbergt veel van de chaos in een bos en maakt de compositie rustiger.

f/5.0, 1/200 sec, ISO 400, 122mm op fullframe, polarisatiefilter

Polarisatiefilter

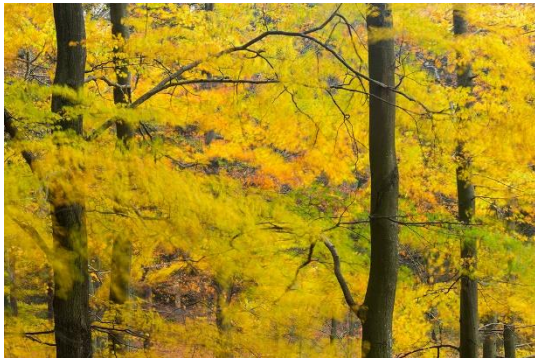
Om die herfstkleuren extra in de ver te zetten kan je een polarisatiefilter gebruiken. Dergelijke filters bevorderen namelijk kleurtinten en kleurcontrasten. Wanneer ik herfstlandschappen fotografeer, zit de polarisatiefilter er nagenoeg constant op. Hou er wel rekening mee dat zo'n filter wat licht tegenhoudt en de sluitertijd dus langer wordt. Een goed statief blijkt dus nog maar eens onontbeerlijk. Als je bovendien wisselt van landschaps- naar portretstand, moet je ook onthouden om de polarisatiefilter opnieuw in de juiste positie te roteren om het gewenste effect te behouden.

Naast het bevorderen van kleurcontrasten, beïnvloedt een polarisatiefilter ook reflecties. Vaak zijn de bladeren en de vegetatie in het bos vochtig waardoor ze licht reflecteren. Een polarisatiefilter kan deze reflectie weghalen zodat de kleuren van de bladeren beter zichtbaar worden.

Experimenteren

Bij winderig weer kan je in het bos ook even experimenteren met lange sluitertijden. Door een sluitertijd te kiezen van ongeveer 1 à 2 seconden kan je de beweging in de takken en bladeren visualiseren en krijg je een abstracter beeld. Is er te veel licht en wordt de sluitertijd niet lang genoeg, dan kan je gebruikmaken van een grijs- of ND-filter van 2 of 3 stops om het licht te filteren. Ook een polarisatiefilter houdt ongeveer anderhalve stop licht tegen en kan je gebruiken om de sluitertijd te verlengen. Het is logisch dat dit alles vanaf een goed statief moet gebeuren, dat je best stevig kunt positioneren in de vaak losse ondergrond in het bos.

Een langere sluitertijd visualiseert de beweging van de takken en bladeren en creëert een eerder abstract beeld.

f/14, 2 sec, ISO 50, 85mm op fullframe, polarisatiefilter

Er zijn uiteraard nog andere manieren om een bos in beeld te brengen. Je kunt bijvoorbeeld op de grond gaan liggen en het bos fotograferen in kikvorsperspectief. Vanaf een statief wordt dit moeilijk, dus je kunt beter uit de hand fotograferen. Stel eerst de ISO wat hoger in, zodat de sluitertijd korter wordt en je zeker bent dat de foto's scherp zullen zijn. Ga dan op zoek naar abstracte beelden in het bladerdek. Je kunt eventueel ook onder een tak met herfstbladeren gaan liggen en met héél weinig scherptediepte (bv. f/2.8) fotograferen zodat de blaadjes in de voorgrond mooi onscherp worden en voor een aparte beeld zorgen.

Beukenbos in kikvorsperspectief. Onschepre blaadjes in de voorgrond zorgen voor een aparte benadering.

f/2.8, 1/250 sec, ISO 400, 32mm op fullframe

Diepe valleien en hoge toppen

We keren op onze stappen terug en gaan terug richting Bouillon, maar we slaan onderweg links af richting Noirefontaine. Vanaf hier begint voor mij het mooiste stuk van de streek. Je rijdt over de heuvels en door de valleien en in alle windrichtingen kom je prachtige vergezichten tegen. We rijden eerst via de Rue de la Gare helemaal tot aan de Semois. Bij Les Enclaves vind je een picknickplaats en dit is meteen ook een mooie locatie om 's morgenvroeg met de laarzen en statief in het water te gaan staan. Je hebt hier een mooi uitzicht over de Semois en de beboste heuvels die haar omringen. Bovendien maak je hier vaak kans op mist omdat het in de valleien vaak windstil is en meestal ook iets frisser en vochtiger, waardoor sneller mist ontstaat. Met wat geluk tref je hier ook wat watervogels aan die je kunt fotograferen met het landschap in de achtergrond. Het onderwerp hoeft immers

niet altijd beeldvullend te zijn. Door wat uit te zoomen laat je wat meer van de leefomgeving van het dier zien.

Zicht op de Semois ter hoogte van Les Enclaves. De rivier is in een dichte mist gehuld terwijl de bergtoppen fel belicht worden door de opkomende zon.

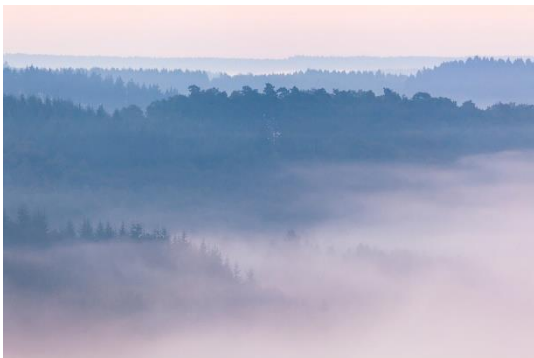
f/11, 1/15 sec, ISO 100, 135mm op fullframe, polarisatiefilter

Knobbelzwaan in een rivierlandschap. Het onderwerp hoeft zeker niet altijd beeldvullend te zijn.

f/10, 1/50 sec, ISO 400, 235mm op fullframe, polarisatiefilter

We gaan nu verder richting Dohan, maar de kortste weg naar het dorp is afgesloten, je moet dus eerst eventjes terug richting Noirefontaine om vervolgens via de N866 naar Dohan te rijden. Langs deze route kom je opnieuw een aantal uitkijkpunten tegen waar het 's morgens heerlijk fotograferen is. De heuveltoppen steken er vaak boven de mist uit en je kunt er met de telelens laagjeslandschappen fotograferen. Loop niet te snel weg, want wanneer de opkomende zon de mist zachtjes wegbrandt, krijg je steeds meer van het landschap te zien en ontdek je ongetwijfeld nieuwe fotomogelijkheden. Als je er uiteindelijk toch genoeg van hebt, kan je vanuit Dohan nog eventjes terug richting de Semois rijden. Langs deze doodlopende weg en de kleine zijwegen die het platteland doorkruisen, kom je ongetwijfeld verschillende foto-opportunities tegen.

Laagjeslandschap van de valleien en heuvels rond de Semois.

f/7.1, 1/8 sec, ISO 4000, 300mm op fullframe

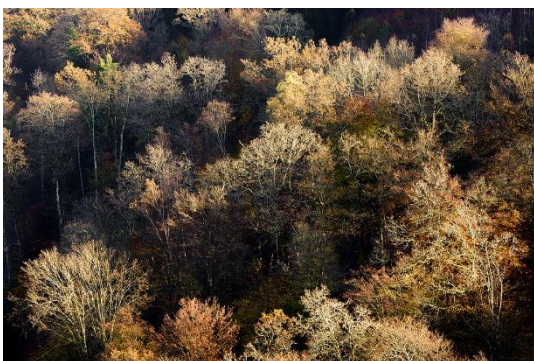

De zon brandt de mist in de vallei weg en laat steeds meer van het landschap zien.

f/11, 1/60 sec, ISO 200, 240mm op fullframe

Indrukwekkende uitzichten

Vanuit Dohan klimmen we via de N865 omhoog richting Morteihan, maar we houden nog even halt aan het brugje met uitzicht op het dorp om er enkele foto's te maken. Vervolgens zetten we onze weg verder en terwijl de Semois beneden in de vallei verder kronkelt, volgt het ene uitkijkpunt het andere op langs de weg. Ze staan meestal aangeduid, maar je kunt ze ook vaak terugvinden op de kaart. Vanaf deze uitkijkpunten krijg je opnieuw een prachtig uitzicht op de lager gelegen rivier en de beboste heuvels die haar omringen. Probeer nu met de telelens misschien eens een detail te fotograferen en ga op zoek naar kleurrijke of abstracte patronen in het lager gelegen bladerdek. Als je dergelijke beelden maakt, is het belangrijk dat het volledige beeld gevuld wordt met een herhaling van deze vormen, kleuren of patronen. Let er dus goed op dat er geen storende elementen opduiken die het beeld kunnen verstoren en besteed aandacht aan de compositie. De lucht kan je dus best vermijden en bestudeer ook grondig de randen van de foto, want deze worden vaak over het hoofd gezien. Niet alle camera's tonen in de zoeker immers het volledige beeld. Wanneer je fototoestel over live-view beschikt, gebruik dan deze functie om de volledige foto te zien en het beeld grondig te analyseren.

Detailbeeld van het bladerdek van een bos in de herfst. Licht en schaduw geven het beeld diepte.

f/12, 1/30 sec, ISO 200, 100mm op fullframe

Eenmaal in Morteihan aangekomen, kunnen we tot slot nog even via de Rue des Routis naar het zuiden rijden. Langs deze weg vind je opnieuw prachtige loofbossen waar je de herfstkleuren optimaal in beeld kunt brengen. Wie landschappen beu is kan ook de macrolens eens boven halen, want in de herfst vind je in het bos natuurlijk veel paddenstoelen. Ze leven van de afbraak van dood materiaal en met al die afgevallen

bladeren is er in deze periode een overvloed aan dood materiaal. Paddenstoelen fotograferen is niet eenvoudig. Om te beginnen ga je best op zoek naar een goed onderwerp. Niet alle paddenstoelen zullen mooie plaatjes opleveren. Kies een onderwerp dat gemakkelijk te benaderen is. Een paddenstoel die laag bij de grond staat, verborgen tussen de wortels van een boom, zal je moeilijk goed in beeld kunnen brengen. Een exemplaar dat wat hoger staat op een boomstronk of een dode tak is iets toegankelijker en dus gemakkelijker vanuit verschillende posities te fotograferen. Bovendien heb je zo vaak minder snel last van storende elementen in de achtergrond en kan je het beeld rustiger houden.

Om het onderwerp volledig tot z'n recht te laten komen, ga je best op zoek naar een kleurrijke voor- of achtergrond. Een opname van een paddenstoel spreekt immers het meest aan als de foto ook de prachtige herfstkleuren in beeld brengt. Lukt het niet meteen om die kleuren terug te vinden in de gekozen setting, dan kan je zelf enkele gekleurde herfstblaadjes voor en achter de paddenstoel plaatsen. Vervolgens fotografeer je met erg weinig scherptediepte (bvb. $f/2.8$) zodat de blaadjes mooi onscherp worden en een prachtig kleurrijk bokeh vormen rondom de paddenstoel.

Een groepje mycena's in herfstige setting. De herfstblaadjes zorgen voor extra kleur en de beperkte scherptediepte zorgt voor een mooi bokeh.

f/4, 1/15 sec, ISO 800, 150mm macro op fullframe

Conclusie

In de hoge Ardennen nabij Bouillon is het prachtig vertoeven in de herfst. De streek is een afwisseling van diepe valleien en hoge heuveltoppen. De Semois kronkelt er zich een weg doorheen het landschap en de beboste bergflanken langs de rivier staan er in vuur en vlam. Vanaf verschillende uitkijpunten krijg je een prachtig uitzicht op de streek die zich ongetwijfeld op haar mooist toont wanneer de opkomende zon de mist zachtjes wegbrandt en het landschap langzaam onthult. De combinatie van mistige condities en prachtige herfstkleuren zijn de perfecte mix voor sfeervolle herfstlandschappen. Pakt het weer niet uit zoals gehoopt, dan kan je nog steeds in de takrijke bossen terecht. Neem zeker de telelens en polarisatiefilter mee en experimenteer ook eens met de macrolens. Vergeet tenslotte ook niet om te genieten van de heerlijke sfeer die de herfst met zich meebrengt.